

Stručni rad

Školska interpretacija bajke *Šuma Striborova*

Ivane Brlić-Mažuranić

mag. croat. Luka Gaćeša

Sažetak

Ivana Brlić-Mažuranić bila je hrvatska književnica koja je u Hrvatskoj i u svijetu priznata kao jedna od najznačajnijih spisateljica za djecu. Ivana Brlić-Mažuranić rođena je u Ogulinu 1874. godine. Nazvana je hrvatskim Andersenom te dva puta (1931, 1938) bila je predložena za Nobelovu nagradu; 1937. izabrana je, kao prva žena u nas, za člana JAZU. Pisala je pjesme, pripovijetke, romane, basne i bajke, eseje i članke te se bavila prevodilačkim i redaktorskim radom. Njezinim krunskim djelom kritičari smatraju zbirku pripovjedaka *Priče iz davnine*, objavljenu 1916. godine, djelo koje sadrži motive mitološke mudrosti običnoga svijeta, inspirirane slavenskom mitologijom. Bajku možemo definirati kao jednostavnu proznu vrstu koja je prepoznatljiva po čudesnim pretvaranjima, jedinstvenom zbiljskom i nadnaravnom svijetu, ponavljanju radnje, prepoznatljivim likovima, sukobu dobra i zla, nagradi i kazni, postavljanju uvjeta i kušnji, odgađanju nagrade te čarobnim predmetima i čudesnim pretvaranjima. Klasične bajke prepoznaju se po jedinstvu stvarnoga i zamišljenoga svijeta, stereotipnoj kompoziciji, sukobu dobra i zla, uvjetu i kušnji, odgođenoj nagradi, odlasku od kuće, ponavljanju radnje ili dijaloga, po udaljenim mjestima kao prostorima radnje, dvorcima i kolibicama, likovima kraljeva i kraljica, drvosječa i postolara, nadnaravnim pomagačima iz svijeta vila, patuljaka, čarobnica, zmajeva, čarobnim predmetima i riječima te pouci. Moderne bajke upotrebljavaju klasične motive na novi način, dolazi do neočekivanog obrata, izostavlja se zaslužena nagrada ili kazna, kao likovi pojavljuju se antropomorfizirani predmeti iz stvarnoga, biljnoga i životinjskoga svijeta, likovi nisu stalni, nego se razvijaju i mijenjaju, fabula je bogatija, uočava se ironiziranje i nonsensnost, pouka se izostavlja. Bajka *Šuma Striborova* smatra se najpoznatijom bajkom Ivane Brlić-Mažuranić.

Ključne riječi: Ivana Brlić-Mažuranić, *Priče iz davnine*, *Šuma Striborova*, bajka, školska interpretacija.

1. Uvod

U ovom članku obradit će se tema pod naslovom Školska interpretacija bajke *Šuma Striborova* Ivane Brlić-Mažuranić. Na početku članka upoznat ćemo se s Ivanom Brlić-Mažuranić, gdje će se opisati njezin životopis i društveno-političke prilike u kojima je stvarala. Nadalje, istaknut ćemo najvažnije podatke o njezinome književnome stvaralaštvu. Zatim, osvrnut ćemo se na značenje riječi bajka, o njezinom postanku i vrstama bajki. Također, saznat ćemo razliku između klasične i moderne bajke. Na kraju članka, interpretirat ćemo najpoznatiju bajku Ivane Brlić-Mažuranić *Šuma Striborova* jer bajke potiču učenike kako bi proširili svoj umjetnički svijet. Cilj je ovog članka prikazati primjenu i interpretaciju bajke u nastavi književnosti te kako poistovjećivanje junaka utječe na djecu.

2. Ivana Brlić-Mažuranić

Ivana Brlić-Mažuranić bila je hrvatska književnica koja je u Hrvatskoj i u svijetu priznata kao jedna od najznačajnijih spisateljica za djecu. Ivana Brlić-Mažuranić rođena je u Ogulinu 1874. godine. Potječe iz poznate intelektualne građanske obitelji Mažuranića. Otac Vladimir Mažuranić bio je pisac, odvjetnik i povjesničar. Djed joj je bio slavni političar, hrvatski ban i pjesnik Ivan Mažuranić, a baka Aleksandra Mažuranić, sestra jezikoslovca Dimitrija Demetra. Kratko se školovala u djevojačkoj školi u Zagrebu [1]. Školovala se privatno i stekla izvrsnu naobrazbu, između ostalog i u poznavanju stranih jezika, pa su joj i neki od prvih književnih pokušaja na francuskome jeziku. S obitelji se iz Ogulina prvo preselila u Karlovac, a potom u Jastrebarsko [2]. Dana 15. kolovoza 1891. godine zaručili su se Ivana Mažuranić i Vatroslav Brlić, odvjetnik i političar. Njihovo vjenčanje bilo je 18. travnja 1892. godine, na Ivanin 18. rođendan, u crkvi sv. Marka. Jedan od kumova bio im je tadašnji zagrebački gradonačelnik Milan Amruš. Nakon vjenčanja Ivana se sa suprugom seli u Brod na Savi (danas Slavonski Brod), gdje je živjela većinu života koji je posvetila svojoj obitelji, obrazovanju i književnom radu [3].

Kao majka sedmero djece, imala je priliku upoznati se s dječjom psihom, i tako razumjeti čistoću i naivnost njihova svijeta. Odgojena u narodnome duhu, uz supruga Vatroslava uključuje se u javni život u krugovima prvaka narodnoga

pokreta. Biskup Josip Juraj Strossmayer dodijelio joj je zlatnu medalju za protumađaronska nastojanja [4]. Za vrijeme Prvoga svjetskoga rata s kćerima Zorom i Nadom radila je kao bolničarka Crvenoga križa u Slavonskome Brodu i za svoj predani rad dobila je odličje. Nazvana je hrvatskim Andersenom te dva puta (1931, 1938) bila je predložena za Nobelovu nagradu; 1937. izabrana je, kao prva žena u nas, za člana JAZU. Pisala je pjesme, pripovijetke, romane, basne i bajke, eseje i članke te se bavila prevodilačkim i redaktorskim radom. Djela su joj prevedena na mnogobrojne strane jezike te izvedena u kazališnim, radijskim i filmskim obradbama. Njezina književna ostavština, rukopisi i korespondencija nalaze se u Arhivu obitelji Brlić u Slavonskom Brodu, u kojem se svake godine održava književna i kulturna manifestacija »U svijetu bajki Ivane Brlić-Mažuranić« [5].

3. Književno stvaralaštvo Ivane Brlić-Mažuranić

Ivana Brlić-Mažuranić počela je pisati poeziju, eseje i dnevnik vrlo rano, ali su joj prvi radovi objavljeni tek početkom 20. stoljeća. Svoju prvu pjesmu *Zvijezdi moje domovine* napisala je u Ogulinu 1886. godine. Prvi članak, *Sajam u Bosni*, objavila je 6. rujna 1900. godine u *Narodnim novinama* (god. 66, br. 204, str. 3), a potpisala se inicijalom M. [6]. Zbirku pripovjedaka i pjesama za djecu *Valjani i nevaljani* izdala je u prosincu 1901. godine u vlastitoj nakladi i bila je namijenjena privatnoj uporabi. Nakon objavljivanja zbirke *Valjanih i nevaljanih* pisala je članke i kratke priče za djecu koji su izlazili u novinama i časopisima. Priče i tekstovi poput serije obrazovnih članaka naslovljenih *Škola i praznici* objavljivani su redovito od 1903. godine nadalje [7]. Pravu pozornost književne publike skreće 1913. godine romanom za djecu *Čudnovate zgode šegrta Hlapića*. Njezin prvi roman *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* (1913) realističke je motivacije, ali sa značajkama bajke, tj. s posebnim odnosom prema stvarnosti koji se sastoji u apstrahiranju i stilizaciji stvarnoga svijeta. Spojivši u njemu pripovjednu jednostavnost i živost s humanističkim viđenjem svijeta, *Šegrt Hlapić* postao je ne samo prvi hrvatski dječji roman nego ujedno i njegov prototip [8].

Pjesničku zbirku *Slike* napisala je 1912. godine, pedagoški intoniranu *Knjigu omladini* (1923.), zapise o obiteljskome rodoslovlju (*Obzor*, 1933. – 1934.), koje objedinjuje u trima knjigama (1934., 1935.), povijesno-pustolovni roman za mladež

Jaša Dalmatin potkralj Gudžerata (1937.) te je prevodila s njemačkoga i francuskoga jezika [9]. Njezinim krunskim djelom kritičari smatraju zbirku pripovjedaka *Priče iz davnine*, objavljenu 1916. godine, djelo koje sadrži motive mitološke mudrosti običnoga svijeta, inspirirane slavenskom mitologijom. Ova knjiga kroz bajku ponovo vraća u život izgubljeni svijet pretkršćanskih vjerovanja Hrvata. Likovi poput Kosjenke i Regoča, Stribora, Jaglenca, Rutvice, Palunka, Vjesta, Potjeha, Malika Tintilinića, Svarožića i Bjesomara utjelovljenja su ljudskih moralnih osobina i osjećaja, kako vjernosti, ljubavi i dobrotivosti, tako i nestalnosti i slabosti [10]. Želja za bogatstvom i čežnja za dalekim svjetovima kao simboli ljudske žudnje za istinom i znanjem često se pojavljuju u njezinim pričama.

Godine 1927. godine objavila je knjigu u obliku slikovnice *Dječja čitanka o zdravlju*, a ilustracije je napravio Vladimir Kirin. U knjizi su pjesmice o higijenskim i zdravstvenim temama, namijenjene djeci (higijenske mjere svakodnevnoga pranja ruku, zaštite kod kihanja i kašljanja, štetnost pušenja, muhe kao prenositeljice bolesti itd.). To je prva slikovnica u Hrvatskoj kojoj su i autorica i ilustrator hrvatski [11]. U četiri godine (1931., 1935., 1937., 1938.) šest puta bila je predložena za Nobelovu nagradu za književnost. Tih godina za Nobelovu nagradu predlagali su je dr. Gavro (Gabriel) Manojlović (1931., 1935., 1937., 1938.) i Albert Bazala (1937., 1938.) [12]. Lirske pjesme, bajke, basne, crtice, pripovijesti te predavanja, esejističke zapise i poučne članke tiskala je u listovima i časopisima: *Smilje* (1904/05, 1913/14), *Hrvatska* (1906–07), *Omladina* (1920, 1928), *Savremenik* (1926), *Književni sever* (1927), *Hrvatsko kolo* (1927–28, 1930, 1932), *Hrvatska revija* (1929–30), *Pologne littéraire* (Varšava 1930), *Obzor* (1933–34), *Komedija* (1934), *Danica* (1937), *Pravda* (1938), *Zbornik Camilla Lucerna* (1938) i dr [13]. Svoju *Autobiografiju* napisala je u Topuskom 1916, uoči izlaska *Priča iz davnine*, a prvi put je objavila u *Hrvatskoj reviji* (1930, 5) [13].

Najprije su joj prevedene *Priče iz davnine* na engleski (*Croatian Tales of Long Ago*, London 1924), a zatim su objavljena prijevodi njezinih djela na sve važnije svjetske jezike. Prvi kritičari Antun Gustav Matoš, Antun Branko Šimić i Ulderiko Donadini uočili su njezin epski pripovjedački talent te poetsku snagu kojom krši kanone pedagogičnosti dječje književnosti. Antun Barac je istaknuo da je njezina etika više etika srca negoli pogled na svijet [14]. I ostali prijeratni kritičari ukazali su na

originalnost njezinih tema i ideja, jednostavnost izraza, osjećaj za slikovnost, poetičnost i maštovitost. Noviji kritičari otkrivaju originalnost u strukturi kazivanja, a ne u fabuli, u sposobnosti da imaginarni svijet oblikuje neposrednošću slike, a ne njezinim nasilnim osmišljenjem. Za njih je djelo Brlićeve najlapidarniji obrazac hrvatske nerealističke, imaginativne pripovjedne proze [15]. Realističke pripovijetke najčešće su ilustracija moralno-poučnih ideja, u fantastičnima se koristi jednostavnim elementima fantastike (vilinski svijet). I u jednima i u drugima dječji su likovi predmet autoričina didaktičizma, a do izražaja dolaze njezina načela utemeljena na kršćanstvu. Ivana Brlić-Mažuranić svojom izvornošću i svježinom ravnopravno stoji rame uz rame s velikanima dječje književnosti.

4. Bajka

Kada je riječ o bajci, bajku možemo definirati kao jednostavnu proznu vrstu koja je prepoznatljiva po čudesnim pretvaranjima, jedinstvenom zbiljskom i nadnaravnom svijetu, ponavljanju radnje, prepoznatljivim likovima, sukobu dobra i zla, nagradi i kazni, postavljanju uvjeta i kušnji, odgađanju nagrade te čarobnim predmetima i čudesnim pretvaranjima. Prema tome je bajka svaka priča, narodna ili umjetnička, u kojoj je slika svijeta izgrađena na iracionalnim, nadnaravnim elementima. To bi značilo, da ova književna vrsta obuhvaća i jednostavne čudesne priče primitivnog čovjeka, u kojima glavni junak iznenada ostavi svakidašnju okolinu i krene u kraljevstvo čuda, gdje sretno prebrodi najveće poteškoće i vraća se kao pobjednik u svakidašnji svijet [16]. Prema riječima Dubravke Težak i Stjepka Težaka oni navode: „*Bajka je odista stvorena od glagola bajati, što prvobitno znači čarati, vraćati, govorenjem posebnih riječi i obavljanjem posebnih radnji tjerati od koga ili navlačiti na koga bolest ili kakvo zlo, ali taj glagol ima i značenje: lijepo pričati, plesti priču oko čega netočnog ili sa željom da se prevari*“. [17]. Bajke su jedinstvene ne samo kao književni oblik, već i kao umjetnička djela koja su djetetu potpuno pojmljiva, kako to nije nijedan drugi vid umjetnosti. Kao i svaka velika umjetnost, najdublje značenje bajke bit će različito za svaku osobu i različito za istu osobu u raznim trenutcima njezina života [18].

Tijekom povijesti bajke su se s djecom povezivale u osloncu na uvide različitih disciplina, od biologije, pedagogije i psihologije do znanosti o književnosti, a u krugu pristupa među kojima kao najutjecajnije izdvajamo, uvjetno nazvane, umjetničke,

evolucijske i terapijske. Prvi od njih je umjetnički, u tom se krugu pristupa koji se u pojedinačnim realizacijama ponekad samopozicioniraju kao odgovor na pozitivističku ili racionalističku klimu trenutka, bajke tumače primarno kao književni žanr koji dječjim čitateljima omogućuje umjetnički užitek, aktivaciju kreativne imaginacije i zaranjanje u svijet ispunjen nesvakidašnjim događajima i pustolovinama [19]. Zatim, teze evolucijskih tumačenja veze djece i bajki u 20. stoljeću implicitno se upisuju u psihoanalitičke pristupe bajkama u kojima se taj žanr, tumači kao odraz i mehanizam razrješenja dubinskih prijevora u pojedincu ili društvu. Također, spominje se i terapijski ključ u kojem se bajke tumači kao prostor u kojem djeca strukturiraju i razrješuju strahove, ambivalencije i konflikte, kao priče koje govore o teškim unutarnjim pritiscima na način koji dijete nesvjesno shvaća i bez podcjenjivanja najozbiljnijih unutarnjih borbi što ih nameće odrastanje [20].

5. Klasična bajka

Treba istaknuti kako imamo klasične bajke i moderne bajke. Naime, riječ klasičan znači koji se odnosi na antički svijet, u prenesenom značenju znači kao uzoran, izvrstan (u literaturi ili umjetnosti). Klasične bajke rabiće se u smislu uzorne bajke, pri čemu se misli na bajke koje su utemeljile umjetničku ili autorsku bajku u svjetskoj književnosti, a koju su od 1696. do 1888. godine pisali Charles Perrault, Jacob i Wilhelm Grimm, Hans Christian Andersen, Oscar Wilde. Isto tako klasične bajke rabiće se i za djela u hrvatskoj književnosti koja su od 1863. do 1922. godine pisali August Šenoa, Vladimir Nazor, Ivana Brlić-Mažuranić i Josip Cvrtila [21]. Klasične bajke prepoznaju se po jedinstvu stvarnoga i zamišljenoga svijeta, stereotipnoj kompoziciji, sukobu dobra i zla, uvjetu i kušnji, odgođenoj nagradi, odlasku od kuće, ponavljanju radnje ili dijaloga, po udaljenim mjestima kao prostorima radnje, dvorcima i kolibicama, likovima kraljeva i kraljica, drvosječa i postolara, nadnaravnim pomagačima iz svijeta vila, patuljaka, čarobnica, zmajeva, čarobnim predmetima i riječima te pouci [22].

6. Moderna bajka

Kada govorimo o modernoj bajci, moramo objasniti termin moderna bajka. Dubravka Zima navodi kako se kod upotrebe termina moderna bajka pojavljuje mnoštvo nejasnoća, odnosno postavlja se pitanje što bi to uopće bila moderna bajka, koje su njene karakteristike te postoji li uopće potreba za tim terminom u dječjoj književnosti [23]. Prema riječima Dubravke Zime: „*Junaci u bajci ne postavljaju pitanja o fantastičnim pojavama na koje nailaze ili fantastičnim likovima koje susreću, nego ih jednostavno prihvataju, odnosno, ukoliko se takva pitanja i postavljaju na njih se ne dobiva odgovor niti se on očekuje. Uza sve elemente u definiciji bajke ovaj se ipak čini najplodnijim u daljnjim pokušajima objašnjenja moderne bajke*“. [24]. Moderne bajke upotrebljavaju klasične motive na novi način, dolazi do neočekivanog obrata, izostavlja se zaslužena nagrada ili kazna, kao likovi pojavljuju se antropomorfizirani predmeti iz stvarnoga, biljnoga i životinjskoga svijeta, likovi nisu stalni, nego se razvijaju i mijenjaju, fabula je bogatija, uočava se ironiziranje i nonsensnost, pouka se izostavlja [25]. Ana Pintarić ističe da se u modernim bajkama podjednako prihvataju i stvarni i nestvarni svijet te da su jednako postavljeni stvarni i nestvarni likovi kao protagonisti djela [26].

7. Interpretacija bajke *Šuma Striborova*

Bajka *Šuma Striborova* smatra se najpoznatijom bajkom Ivane Brlić-Mažuranić. Tema ove bajke jest snaga majčinske ljubavi. Tri lika nose bajku Šumu Striborovu, a to su: majka, sin i snaha. Majku možemo opisati kao čuvaricu kućnog ognjišta, stožer najčistije majčinske ljubavi. Bez ikakvih pogovora izvršava snahina, opasna naređenja, strpljiva je, učinit će svakome dobro. Majka skriva mane svoga sina pred susjedima, ali i pred Bogom. To možemo vidjeti na primjeru: „*Idući putem htjela se pomoliti Bogu za pomoć, ali se predomisli govoreći: „Opazio bi Bog da mi sin ne valja*“. [27]. Zatim, snaha je suprotni spol, utjelovljenje zla. Njezina se zloća ne odražava samo u njezinim postupcima, ona je ljudska duša radi grijeha i zlobe ukleta. Njezina zloća prelazi na momka koji ju je izvukao iz ukletosti. Ona ostaje zla i dalje. Njezin primjer zla se može vidjeti: „*Počelo njih troje živjeti zajedno, ali ono zlo i naopako. Snaha jezičljiva, nazlobna, proždrljiva, i goropadna*“. [28]. Snahina jezičljivost dolazi do izražaja kad god se obraća starici. To nam dokazuje i primjer:

„Uzmi kozu, neka te vodi. Kuda ona gore, tuda ti naglavce dolje“. [29]. Svoju pak proždrljivost snaha otkriva pred cijelim selom i tako se sama razobličava pokazujući svoje ukletničko porijeklo. Goropadnost pokazuje pogotovo u prizoru kad naiđe na veselje Domaćih. To vidimo na primjeru: „*Nasrne snaha ljutito na vrata, da vidi tko to u kuhinji vrišti. Traži objašnjenje od majke: „Što je ovo, nesrećo stara?“*“. [30]. Međutim, goropadnost joj se osvećuje, jer od straha pada i postaje smiješna. To nam dokazuje primjer: „*Rastepe joj se kolač u rukama, raspadnu joj se kose i češljevi, bulji oči i viče od jeda... sva je garava po licu, a pepeo joj posipao raščupane kose*“. [31]. Između dobra i zla, tu važnu ulogu igra i sin. Sin se ponaša naivno, pa lakoumno vodi sa sobom djevojku o kojoj ništa ne zna. Iako kao stidljiv i plašljiv, nije se usudio odbiti uslugu onome tko mu malo polaska. Čin koji je napravio, bio je lakomislen, ali mogao je biti i dobar. Njegova povodljivost preuzima i sam dio njezine zloće. Primjećujemo kako je sin do susreta sa zmijom-djevojkom štovao majku kao svetinju, a čim je majka naslutila snahino podrijetlo, sin ju je zamrzio i proglasio vješticom, a ženi je dopustio da mu majku zlostavlja. U psihološkom smislu vidimo da je sin okarakteriziran kao slabić. Kad se nađe između dva jaka karaktera, on se priklanja jačemu, a to znači negativnijem. Kad je sin vidio da je počinio pogriješku sve se više počeo priklanjati zlu. Kad je majka pokušavala sinu dokazati da snaha doista ima zmijski jezik, sin reagira mržnjom, to nam dokazuje primjer: „*Otkud tebi svračići u to doba, vještice stara?*“. [32]. Na neki način kukavički, ne smije priznati ženi što misli, nego lukavo i licemjerno nalazi druge razloge kako bi naveo ženu da pođu za majkom, to vidimo na primjeru: „*Hajdemo za materom da vidimo kako će poginuti od studeni*“. [33].

Osim majke, sina i snahe, upoznajemo još tri lika: djevojčicu s triješčem, Malika Tintilinića i Stribora. Djevojčica je siromašna, ali nasmijana i umilna, donoseći svoje luči ona je time nagradila majku jer će iz tih luči izići Domaći koji će joj pomoći, a na kraju sama djevojčica bit će nagrada za njezinog sina koji je okajao svoj grijeh. Malik Tintilinić kao dječak je požrtvovan, susretljiv, spretan, veseo, poduzetan i snalažljiv. Stribor je šumski starješina, kralj u kraljevstvu čuda, čarobni moćnik koji zle kažnjava a dobre nagrađuje, dobri div, svemoćni car, gospodar čarobnog dvorca kakvi se sreću u gotovo svakoj bajci. Treba istaknuti da u ovoj bajci Stribor nije riješio pitanje glavnog junaka, kako to inače biva u tipičnoj bajci [34]. Naime, pred sami kraj uočavamo kako Stribor samo nudi rješenje kojim majku stavlja na

kušnju. Stribor je ponudio majci da se pomladi, kad je majka to čula bila se razveselila. Međutim, majka je upitala Stribora što će biti s njezinim sinom, na što je Stribor odgovorio da neće znati ni za kakvog sina. Kad je majka to čula, nije joj bilo lako. Nije mogla prihvatiti sve blago i dobro ovog svijeta, kako bi zaboravila sina. Sin je na kraju molio majku i Boga da mu oprostite. Sin se oženio s djevojčicom, koja im je dovela Domaće u kuću. Bajka *Šuma Striborova* može se podijeliti na tri dijela [35]. U prvom dijelu sin upoznaje snahu koja ga zavodi i muči majku, u drugom dijelu majka dobiva saveznike: Domaći, Tintilinić i svračja jaja, dok se u trećem dijelu majka bori i pobjeđuje. U samom uvodu se upoznajemo s čarolijom šume, u zapletu sin dovodi zmiju-djevojku, dok se u usponu događaju snahini postupci s majkom, majčin susret s Domaćima, javno otkrivanje snahina podrijetla, te progon majke iz kuće. Vrhunac u bajci jest Striborova ponuda majci. U raspletu se događa propast šume Striborove, a u epilogu imamo život sa sinom i novom snahom.

8. Zaključak

Budući da je riječ o bajci, u njoj se pojavljuju nestvarni likovi koji ne postoje u pravom životu. Nestvarne likove u priči predstavljaju Domaći, snaha-zmija i starješina iz začarane šume Stribor. Možemo primijetiti kako u bajci dolazi do ispreplitanja života čarobnih likova sa životima stvarnih likova, kao što su starica i njen sin, a kako u bajci stvarni likovi nisu začuđeni zbog postojanja bajkovitih likova, oni mogu mnogo toga naučiti od njih i dopustiti im da utječu na njihove živote. Bajka *Šuma Striborova* uči svakog čitatelja da ne smije ljudi suditi na temelju njihovog izgleda, nego da ih treba gledati na temelju onog što su napravili, a to su njihova djela. Mladić je u bajci bio očaran ljepotom djevojke-zmije i upravo zbog te ljepote nije primjećivao koliko je zla osoba. Za razliku od mladića njegova je majka imala više iskustva i odmah je otkrila loš karakter svoje snahe. Ali budući da je ljubav slijepa, zaljubljenog čovjeka teško je odvratiti od predmeta njegove ljubavi. Tako je i starica bila prognana kada je sina pokušala uvjeriti tko mu je žena. Ali zbog poštenja i dobrog bakina srca, u najtežim vremenima pomogla su joj mistična bića. Ivana Brlić-Mažuranić u bajci je opisala i istaknula veliku ljubav majke prema sinu, što i nije čudno jer je starica majka koja će voljeti svoje dijete bez obzira kakvo je i

u svakom trenutku života je spremna žrtvovati se za njega, iako je on nepravedan prema njoj. Veličina majčine ljubavi posebno se vidi na samom kraju bajke, kada starica odbacuje vlastitu sreću kako bi sačuvala sjećanje na svoga sina, čak i nakon nepravde koju joj je učinio. Upravo zbog toga je na kraju i dočekala svoju pravdu. Kao i svaka bajka, i ova završava sretno. Likovi su dobili onakav kraj kakav zaslužuju: dobri su završili sretno, zli nesretno, ali je baš svatko, kao i čitatelj, naučio životnu lekciju. Za razliku od ostalih književnih vrsta, bajka je posebna književna vrsta u koju smještamo sve priče koje sadrže neke čudesne, nadnaravne elemente. Ti elementi prkose zakonima stvarnoga svijeta kakvog poznajemo, ali se također miješaju s elementima zbilje, tako da u bajci ne možemo odrediti gdje završava čudnovato i čudesno, a gdje započinje stvarnost. Bajka se od sličnih književnih vrsta, primjerice fantastične priče, razlikuje po tome što se likovi unutar priče nimalo ne čude tim nezemaljskim elementima. Oni ih prihvaćaju kao nedvojbenu svakodnevicu, nisu im nepoznanica. Likovi žive u čudnovatom svijetu bajke kao domaćini i čak ako oni sami nemaju odlike nadrealnog: oni svejedno prihvaćaju to nadrealno kao prirodno. Ono što je također karakteristično za bajku je da su u njoj jasno izraženi dobri i loši likovi. Taj polaritet je nedvojbena i često služi za dublju karakterizaciju likova. Dobri likovi su najčešće oni koji neko vrijeme trpe u radnji, a loši pokušavaju steći ili održati moć. Na kraju upravo ti likovi donesu pouku bajke, njen vrhunac, bez kojeg se priča ne bi mogla nazvati bajkom. Iz tog razloga bajka mora biti pravedna i njena pouka mora upućivati na pobjedu dobra i morala, stoga dobri likovi u bajci po zaslugi završe dobro, a loši, ponovo po zaslugi nastradaju. Iako danas bajke povezujemo s pričama namijenjenima djeci, one su u početku pričane uglavnom među odraslima. Prije nego su u novije vrijeme prilagođene mlađim uzrastima, bajke su u svojem originalom izdanju nerijetko bile okrutne, krvave, obilovale su nasiljem i stravom, baš kako bi izazvale zainteresiranost, pa i šok čitatelja i tako ostvarila temelj za uspješno prenošenje pouke. Kako bajka sadrži jasan i čisti jezik možemo je prilagoditi djeci. Bajka potiče znatiželju i tako privlači djetetovu pažnju. Dijete s pomoću bajke ima moć razviti svoj karakter. Čitajući bajke, djeca mogu izvući različite lekcije, stoga bajka uči djecu moralnim vrijednostima koje mogu primijeniti u različitim životnim situacijama i prilikama. Osim čitanja i slušanja bajki, potrebno je i međusobno raspravljati, voditi dijaloške razgovore te stalno davati djetetu priliku za usmeno izražavanje na samostalan i spoznan način. Bajke bi trebalo dobro interpretirati djeci, jer ako se

što bolje bajka interpretira djeci, djeca će je bolje shvatiti i bit će im primamljiva i inspirativna. Bajke su dio djetinjstva i, odgojno sredstvo koje nam omogućava da djeca kreiraju pozitivna iskustva, doživljaje i uspomene.

9. Popis literature

- [1.] Bettelheim, Bruno. (2000.) *Smisao i značenje bajki*. Cres: Poduzetništvo Jakić.
- [2.] Brlić-Mažuranić, Ivana. (1916.) *Priče iz davnine*. Zagreb: Matica hrvatska.
- [3.] Hameršak Marijana., Zima Dubravka. (2015.) *Uvod u dječju književnost*. Zagreb: Leykam international.
- [4.] Pintarić, Ana. (2008.) *Umjetničke bajke: teorija, pregled i interpretacije*. Osijek: Sveučilište "Josipa Jurja Strossmayera", Filozofski fakultet: Matica hrvatska.
- [5.] Šicel, Miroslav. (1989.) „BRLIĆ-MAŽURANIĆ, Ivana“ U: Hrvatski biografski leksikon. <https://hbl.lzmk.hr/clanak/brlic-mazuranic-ivana> Datum zadnjeg pristupanja: 27.10. 2024.
- [6.] Težak Dubravka., Težak Stjepko. (1997.) *Interpretacija bajke*. Zagreb: Divič.
- [7.] Zima, Dubravka. (2001.) „Moderna bajka u hrvatskoj dječjoj književnosti“, u: Ana Pintarić (ur.) *Bajke od davnina pa do naših dana: zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa Zlatni danci 3 : (15.-16. ožujka 2001.)*, Osijek: Sveučilište "Josipa Jurja Strossmayera", Pedagoški fakultet, str. 165-177.